

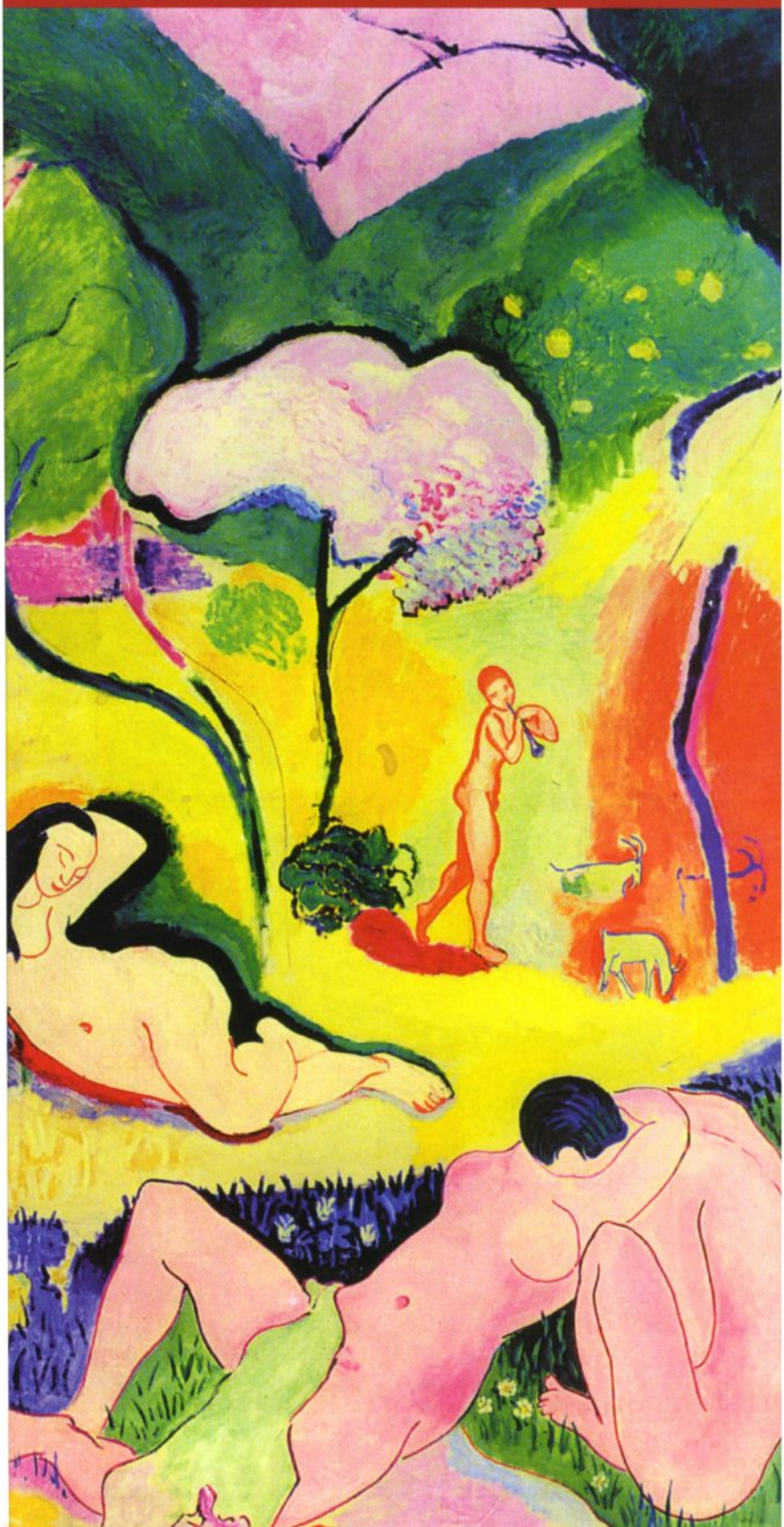
DUBBELDIK ZOMERNUMMER

HP/DE TIJD

13 JULI 2007 | WEEK 28 | NEDERLAND €4,95 | BELGIË €5,00

Het *goede* leven

Geluk kun je leren ★ Het sprookje van Máxima, Mabel en Laurentien ★ Seks is gezond ★ Jimmy Woo ★ Als je nog maar kort te leven hebt ★ Het paleisje van Rijkman Groenink ★ Wie is de baas: u of de werkster? ★ Tweede leven: boer in Frankrijk ★ De mooiste plekjes van Nederland ★ Geluuskunde op school ★ La dolce vita: Italië veroverd de wereld ★ Loopbaanbegeleiding: wat Lubbers, Melkert en Wijffels nog moeten leren ★ King of Lifestyle: Tyler Brûlé ★ Het Hapinez-gevoel ★ Levenslessen van een oude man

Mooi Nederland

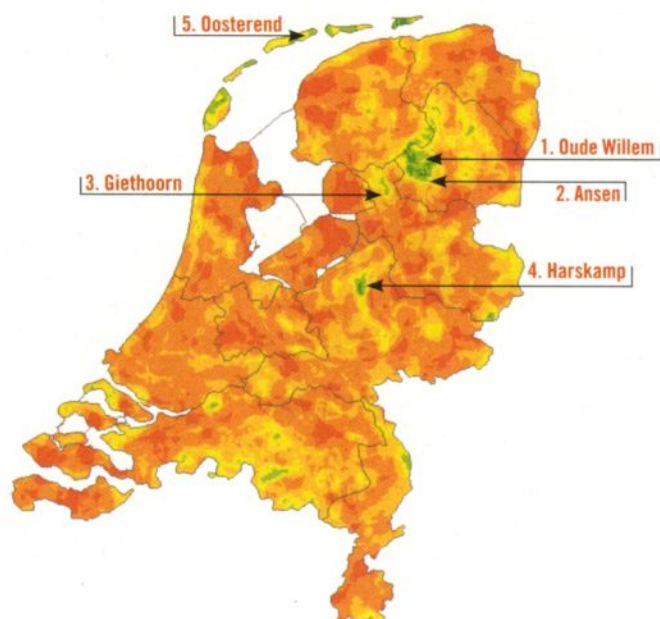
Duizenden Nederlanders stelden hun favoriete landschap samen. Wetenschappers zochten er de locaties bij. *HP/De Tijd* ging erheen. Wat zijn de vijf mooiste plekken van Nederland? | Mark Traa, foto's Reyer Boxem

Ooit gehoord van Oude Willem? We nemen even aan van niet. Het is een buurtschap in Drenthe, zo'n gehucht waar je gedachteloos doorheen fietst in de vakantie. Maar voortaan is het misschien toch goed om in de omgeving van Oude Willem even aandachtig rond te kijken. Want nergens anders benadert het landschap zo sterk de perfectie zoals Nederlanders die voor ogen hebben. Dikke kans dus dat u het prima naar uw zin heeft, daar even ten zuiden van Appelscha. Oude Willem ligt in het hart van het mooiste stukje Nederland.

Op zich lijkt het een heilloze missie: bepalen wat het mooiste plekje van Nederland is. Dat is subjectief, natuurlijk: niet iedereen heeft dezelfde smaak. En hoe weeg je de ene plek ten opzichte van de andere? Hoe kun je überhaupt iets vergelijken wanneer je zelf niet overal bent geweest? We belanden al snel in een moeras van onvergelykbare grootheden. En dus gaan we maar af op het oordeel van bekenden, we laten ons leiden door de lokroep van VVV's, gemeenten en gesponsorde televisieprogramma's. Zijn we zelf op een fraaie locatie geweest, dan zijn we al snel geneigd te denken en rond te bazuinen dat er haast geen mooiere kan bestaan. Een enquête organiseren is zinloos, want niemand kent héél Nederland. Wat de mooiste plaats is? Geen wonder dat de wetenschap zich nooit aan die vraag heeft willen branden.

Het Wageningse onderzoeksinstituut Alterra nam hier geen genoegen mee. In opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het Milieu- en Natuurplanbureau zocht het uit welk type landschap we het meest waarderen. Op de website www.daarmoetik-zijn.nl kregen (en krijgen nog steeds) mensen de gelegen-

heid om hun favoriete landschap samen te stellen. Het gemiddelde van de eerste tienduizend resultaten (gemiddelde leeftijd van de deelnemers: 44 jaar) werd eind vorig jaar bekendgemaakt: we willen twintig procent bos, twintig procent klein water, tien procent heide-, zand- en duingebied en tien procent natte natuur. We willen veel reliëf en geen geluidsoverlast en horizonvervuiling. Voor *HP/De Tijd* lichtte Martin Goossen, een van de betrokken onderzoekers, de voorkeuren van nog eens 2500 extra mensen door, en die bevestigden het eerdere beeld.

Oude Willem

De vraag is natuurlijk waar zich het ideale landschap bevindt. Om dat te achterhalen, hoeven onderzoekers tegenwoordig niet eens meer achter hun bureau vandaan. Ze hebben Nederland in hokjes van vijfhonderd bij vijfhonderd meter verdeeld, waarvan precies bekend is wat daar te zien valt: bos, water, bebouwing, noem maar op. De onderzoekers keken in een gebied met een straal van vijf kilometer rondom elk hokje hoe de verdeling van het landschap er daar uitziet. Die uitkomst vergeleken ze met het ideaalbeeld van de Nederlander: welk gebied benadert dit het meest?

Het perfecte landschap blijkt niet te bestaan. Maar er is wel een rangorde te maken van gebieden die het beste scoren, en die kan op sommige punten gerust verrassend worden genoemd. Neem de nummer één, het landschap

dat het ideaal van de Nederlanders het dichtst benadert. Het werd een plek die misschien niet op ieders lippen bestorven ligt. Goossen: "Ik dacht zelf ook: hè, omgeving Appelscha? Maar mensen willen vooral afwisseling. En dat is daar te vinden." Een mooi landschap is verder niet ►

'Ik dacht zelf ook: hè, omgeving Appelscha? Maar mensen willen afwisseling. En dat is daar te vinden.'

► hetzelfde als een mooi uitzicht, benadrukt Goossen. “We gaan niet uit van puntlocaties. We gaan uit van een groter gebied, waar het aangenaam wandelen en fietsen is.”

Nogmaals: schoonheid is een kwestie van smaak. Er zijn mensen die gek zijn op de Noord-Hollandse duinen, of op de heuvels van Zuid-Limburg. Maar het Wageningse onderzoek gaat vooral over de *gemiddelde* smaak, en die blijkt dus vooral gelegen in afwisseling. De uitkomst is objectiever dan het persoonlijk oordeel van een bekende, of de pr-kreet van een VVV. Door eerst de landschapsvoorkeuren te vragen en er daarna pas de locaties bij te zoeken, ontstaat bovendien een volledig beeld; dat kan nooit wanneer je de mening van een individu vraagt – niemand is immers op alle plekken in Nederland geweest. De topvijf is niet de topvijf van de toeristenindustrie, niet van een panel van kenners en niet van *HP/De Tijd*: het is de topvijf van alle Nederlanders.

1 OUDE WILLEM (DRENTHE)

We gaan langzaam rijden op de Bosweg, de klinkerweg die ons het buurtschap Oude Willem binnen voert. Dit is het hart van het nationaal park Drents-Friese Wold, net ten zuiden van Appelscha. Het is vroeg in de ochtend. Links zien we bossen. Rechts ook, maar daar gaan achter de bomen huizen schuil. Nou ja, het zijn vooral vakantiehuisjes en caravans. Er loopt een oudere man in te fleurige korte broek zijn hondje uit te laten. Een campinggast, dat kan niet anders.

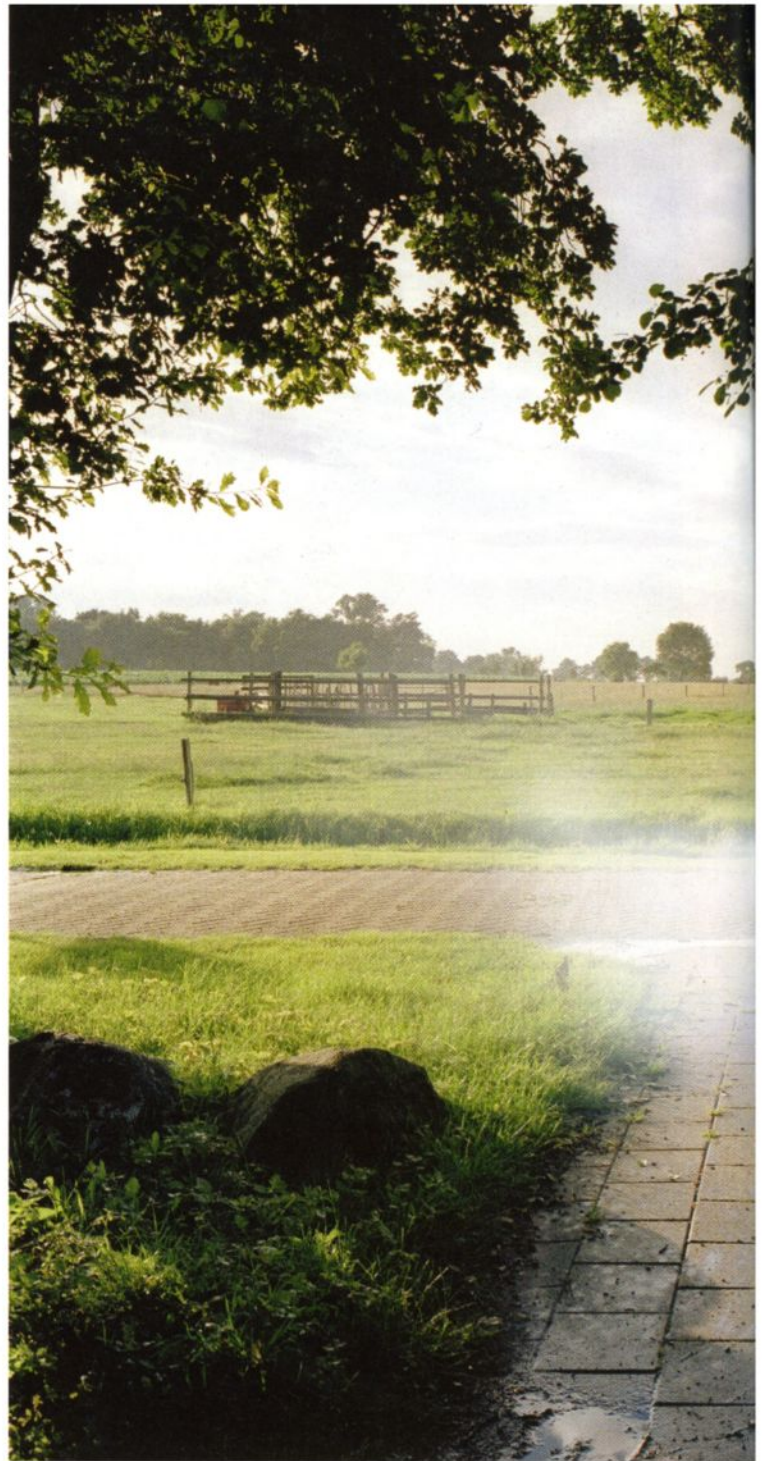
O wacht, we zijn Oude Willem alweer uit. Dat gaat snel.

Terug.

Nu zien we de bossen rechts. Er staan borden en paaltjes: hier beginnen wandelroutes. We stoppen en gaan een bos met grove dennen in, door een poortje in een hek van schrikdraad. Er lopen hier Schotse hooglanders, en of we die alstublieft met rust willen laten, vraagt een informatiebord. Maar we zien ze niet vandaag. Het is een ietwat saai bos, aangeplant toen de heide niet meer nodig was voor het steken van turf en plaggen. Maar elders in het Drents-Friese Wold, op loopafstand rond Oude Willem, is het juist de afwisseling die treft: bossen, heide, stuifzanden, water.

In het buurtschap zelf zien we amper tekenen van leven. Wie een zijstraat van de Bosweg in gaat, ziet wel volop konijntjes wegschieten. Het hondje van de campinggast doet zijn behoefte in de berm. Misschien is dat wel het meest enerverende dat vandaag op straat in Oude Willem gebeurt.

‘De Schotse hooglanders en Drentse heideschappen grazen in uw achtertuin,’ vertelt makelaar Ramkema op internet.

Ansen

Er staan amper gewone woonhuizen in Oude Willem. Eéntje staat te koop: een vriendelijk woonboerderijtje. Op de gevel prijkt de naam: ‘De Jonge Willem’. Dat zoeken we thuis even na. “De Schotse hooglanders en Drentse heideschappen grazen in uw achtertuin,” vertelt makelaar Ramkema op internet. Bouwjaar 1928, 7700 vierkante meter eigen grond, garage. De vraagprijs: 425.000 euro – in Amsterdam goed voor een driekamerappartementje aan een gracht. Het huis is inmiddels verkocht onder voorbehoud, meldt de website. Een schattig huis voor een zacht prijsje op de mooiste plek van Nederland: de makelaar had misschien best wat hoger mogen insteken.

www.vvvwesterveld.nl

www.nationaalpark-drents-friese-wold.nl

We gaan het eiken-, berken- en dennenbos in. Er lopen de onvermijdelijke **nordic walkers**, allemaal in de zestig.

gen er een exemplaar van het blad *Natuurbehoud* bij, het tijdschrift van Natuurmonumenten. En een koekje en een snoepje. En we mogen gerust meer bestellen als de pot koffie niet voldoende is.

Maar die is meer dan voldoende. We gaan het eiken-, berken- en dennenbos in, ooit aangelegd om akkers te beschermen tegen stuifzand. Dat bos is prachtig: de paden gloeien, er zijn mooie doorkijkjes. Aan de andere kant van het bos: de Dwingelose Heide. Er lopen de onvermijdelijke *nordic walkers* met hun stokken, allemaal in de zestig. De échte bewoonde wereld is een kilometer bij het Eethuys vandaan: een smalle weg voert door een graanveld dat aan de horizon wordt omzoomd door bossen. Dit was vroeger de es, de gemeenschappelijke akker van Ansen, een werkelijk schitterend dorp met ruim tweehonderd inwoners. Ze wonen in prachtige boerderijen. Het is goed toeven in Ansen, dat kan niet anders. Toeristen hoeven zich niet te veel aan elkaar te storen: er is een opmerkelijk lage campingdichtheid. Er rijdt een 'nostalgische paarden-tram', dat dan weer wel, en natuurlijk kan er aan boerengolf worden gedaan. En dan is er het 'totten'; een tractor-oriëntatietocht voor twee personen die anderhalf uur in de omgeving worden rondgereden.

Het zijn de toeristen voor wie de actie wordt georganiseerd; niets in het dorpsbeeld wekt de indruk dat de Anse naar een ruig leven leidt.

Hoewel: we treffen Ansen aan de vooravond van het jaarlijkse hoogtepunt: het Anser Feest. Op affiches wordt een playbackshow in het vooruitzicht gesteld. Ergens in een weiland verrijst een tent. Bij de toegangswegen van het dorp zijn versierde bogen aangebracht. Dat wordt vast een dolle boel, daar in Ansen. Nou ja, laat ze maar, voor één keertje dan.

www.dewolden.nl

www.nationaalpark-dwingelderveld.nl

2 ANSEN (DRENTHÉ)

We staan om klokslag tien uur 's ochtends voor het restaurant, diep verscholen in de bossen. Er loopt alleen een zandpad naartoe.

Een deur zwaait open, we zien een blondine.

"Bent u al open?"

"Ja heur, ik ben los!"

Het is duidelijk, we zijn aan de oostkant van de IJssel. Dit is Theehuys Anserdennen, aan de rand van het nationaal park Dwingelderveld, zuidelijk van Dwingeloo. En er is verder dus nog helemaal niemand binnen. "Eén koffie, graag." Het meisje pakt een blocnote en schrijft op: één koffie. Ze kijkt onder de tafel. Daar is een nummer te zien. "Voor tafel drie," zegt ze, ijverig noterend. De zaal is nog steeds leeg. Ze gaat koffie zetten, een pot vol. We krij-

3 GIETHOORN (OVERIJSEL)

Dat zien we graag: water. En dat is er overdadig in Giethoorn en omstreken: het natuurgebied De Wieden en de aangrenzende Weerribben in de kop van Overijssel. Laagveenmoeras, ooit winplaats van turf en riet. De sloten en vaarten van toen zijn de charme van nu; bussen vol dagjesmensen worden overgeheveld in de rondvaartboten en door het plaatsje geloodst. Bruggetjes, boerderijtjes: fotomomenten genoeg. Het aanbod van vaartochtjes is enorm. Wie zelf een bootje heeft, stuurt het vaardig door de grachten: met één hand, kin in de wind, triomfantelijk kijkend naar de massatransporten.

Giethoorn

- Voor mooie natuur kom je niet naar Giethoorn zelf. Mooie natuur ligt net buiten het stadje. Een favoriete manier om het te ontdekken is een boottochtje van Natuurmonumenten door De Wieden. Startpunt: het bezoekerscentrum in St. Jans klooster. Vrijwilligster Liesbeth stuurt de open

Er drijven witte lelies, er zoemen enorme libelles en waterjuffers, er zwemmen zwanen voorbij, er vliegen aalscholvers over.

fluisterboot met bijna onhoorbare motor door het riet. Liesbeth doet het tochtje van ruim een uur natuurlijk veel vaker, maar haar enthousiasme is nog steeds verpletterend. En ze weet veel, heel veel. Wat krast daar in de verte, achter het riet? Een rietgors. Wat is dat voor plant? Dat is de waterscheerling. De knol ervan is de giftigste plant van Nederland. En als een stern haar vleugels gekruist heeft terwijl ze op haar nest zit, dan broedt ze wat uit.

Zo gaat het voort langs de rietkragen, die wemelen van het leven: er drijven prachtige witte lelies, er zoemen enorme libelles en waterjuffers, er zwemmen zwanen voorbij, er vliegen aalscholvers over. Kijk, dat is een fuut met twee jonkies op haar rug. En dan te bedenken dat dit vroeger allemaal land was. Door stormen en slecht beheer spoelde alles weg, vertelt Liesbeth, en toen bleef een gebied over waar alleen nog maar riet te winnen viel.

En dat gebeurt nog volop. We varen een smalle geul binnen en zien een paar mannen bossen riet vastbinden. Vanuit een radio schalt Boney M's *Ma Baker* over het water. De fluisterboot gaat verder, en dan wijst Liesbeth naar opzij: dát is de vaart waar Evert van Benthem, destijds inwoner van St. Jans klooster, oefende voor de Elfstedentocht. Daar ga je toch even recht voor zitten.

En zo worden de opvarenden van de fluisterboot langs een uitstalkast van natuurschoon gevoerd. Nee, niet langs, er doorhéén. "Oei, mevrouw," waarschuwt Liesbeth, "u heeft een heel eng beest aan uw kin hangen. En deze kan flink steken."

Wat doe je dan, in een natuurgebied, met natuurliefhebbers in een boot van Natuurmonumenten? Dan gil je niet, dan sla je niet. Dan véég je langzaam langs je kin. En

'Oei, mevrouw,' waarschuwt Liesbeth, 'u heeft een heel eng beest aan uw kin hangen. En deze kan flink steken.'

dan kijk je alsof je écht graag wilt weten welk monster je heeft aangevallen.

www.vrvgiethoorn.nl

Harskamp

Oosterend

► **4 HARKAMP (GELDERLAND)**

We hebben niet direct een reden kunnen bedenken om in Harskamp te stoppen. Goed, de kroketten van café-restaurant De Vergulde Leeuw misschien, waar de serveerster ter lezing een krant aanbiedt. Of het Shell-

**Boswandelen in de buurt van Harskamp is een aparte ervaring wanneer de militairen op het schietterrein bezig zijn.
Takakakakakaka.**

tankstation, dat midden in het dorp ligt. Of anders de bioscoop. O nee, die is alleen voor militairen. Voor de rest is Harskamp vooral een doorgangplaats: er loopt een weg dwars doorheen, die van Kootwijk naar Otterlo, waar ook vrachtwagens overheen denderen. Als je er niet speciaal moet zijn, is Harskamp geen plaats om stil te staan.

Harskamp is een garnizoensdorp. Overal staan hekken. Aan een kant van het dorp bevindt zich het terrein waar talloze Nederlandse militairen hun schietkunsten hebben geleerd. Er is een artilleriemuseum, ook achter een hek. En we zagen ook hekken zonder dat we konden achterhalen wat er achter staat.

Het landschap aan de oostkant van Harskamp is vlak: akkers, landerijen. Aan de westkant kan worden gewandeld in de bossen, zoals in de Harskamperdennen (route: 3,5 kilometer). Het zijn bossen die ooit zijn aangelegd om

de verwaaiing van stuifzand tegen te gaan. Boswandelen in de omgeving van Harskamp is een aparte ervaring wanneer de militairen op het schietterrein bezig zijn.

Je loopt in het bos en dan ineens, van achter de horizon: *Takakakakakaka*.

Even sta je aan de grond genageld. Dan weer: *Takakakakakaka*.

Goed, je weet: er is een schietterrein verderop. Je weet: Nederlandse militairen moeten ook kunnen oefenen met mitrailleurs. Je weet: niemand kan je raken.

En toch: dit is een van de zeer weinige plekken in Nederland waar je het geluid van oorlog kunt horen.

Takakakakakaka.

Verderop is het mooier. Richting Kootwijk liggen nog veel meer wandelroutes, en daar zien we dan ook de variatie in het gebied. Kootwijkerzand is een groot stuifzandgebied dat woestijnachtig aandoet. Beklim de uitkijktoren eens. Dan blijkt eigenlijk ook dat Harskamp een perfecte ligging heeft: in het hart van de Veluwe, vlak bij meer pittoreske plaatjes als Otterlo en Hoenderloo, vlak bij heide, bos, weide en water. Dat is fijn van Harskamp: eigenlijk ben je nergens, maar toch ben je overal.

www.vvvharskamp.nl

5 TERSCHELLING-OOSTEREND (FRIESLAND)

Hier houdt de mensenwereld op: ten oosten van Oosterend, het meest oostelijke dorpje op Terschelling, rest alleen nog de Boschplaat. Het natuurreservaat van vijf bij tien kilometer is in de zomer grotendeels verboden voor bezoekers, wegens het broedseizoen van de vogels. Maar laat dat vooral geen beletsel zijn om het toegankelijke stuk te verkennen.

Op de grens van bebouwde kom en natuurgebied vinden we een parkeerplaats. Daar is het even hectisch. Een groep kwebbelende vrouwen die een fietstocht gaat ondernemen overstemt het gekwetter van de vogels. Er staat een mobiel toilet en er ligt een kliko in de berm. Er staan mensen te praten bij een winkeltje voor tweedehands kinderkleding – niet echt de nering die je hier zou verwachten, overigens. Maar we gaan, verder oostwaarts.

DE LELIJKSTE PLEKKEN

Zoals er een lijstje kan worden gemaakt van de mooiste gebieden, kan er ook een rangorde worden opgesteld van de plaatsen die het slechtst scoren. Op één: het gebied rond Amsterdam. Vervolgens: het zuidelijk deel van het

Groene Hart, de regio Leeuwarden, de regio Sittard-Geleen en de Stadsregio Arnhem-Nijmegen. In het onderzoek scoorden monotone gebieden slecht, en verder gaven relatief veel mensen aan geen prijs te stellen op geluidsoverlast of horizonvervuiling.

Het is nog steeds stil, héél stil. Maar dan. Gekuch. Gelach. Gerinkel.

Wég stilte: een familie van vijf heeft zich vlakbij geïnstalleerd, met koeltassen en een uitklaptafel.

Daar gaat het asfalt snel over in een schelpenpad. Plukjes fietsers komen voorbij. Overal klinken verwaaide stemmen; dat is kennelijk de prijs die je als bezoeker betaalt – je bent simpelweg niet de enige die het hier mooi vindt. En dan is het nog niet eens hoogseizoen.

We vluchten rechtsaf een mul zandweggetje in. Dat is een goede zet: hier komen geen fietsers. Ook wandelaars worden ontmoedigd, want het is stevig doorstappen. Het is stil, héél stil.

Ineens staan we in de schaduw tussen de bomen. Jol- lema's Bosje heet het. Er kronkelt een opgedroogd beekje langs het wandelpad, er kwetteren nóg meer vogels. Aan het einde van het bosje gaan we rechtsaf, en dan glinstert ineens de Waddenzee aan de horizon. Met het water aan de linkerhand lopen we terug. Het is nog steeds stil, héél stil.

Maar dan. Gekuch. Gelach. Gerinkel.

Wég stilte: een familie van vijf heeft een tafeltje uitgekapt, de koeltassen uitgepakt en zich geïnstalleerd op een grasveldje. En dan komt ons ook nog een auto tegemoet rijden; dat is bijna meer menselijkheid dan verdraaglijk is. In de verte ontwaren we dan een boerderij, en dat blijkt een uitgiftepunt van huurfietsen. Zodra de zandweg is overgegaan in asfalt rijden ze ineens weer overal. Terug in Oosterend worden we bijna omver gereden door een open huifkar die acht starende mensen rondrijdt.

In een paar uur tijd is een schitterend landschap aan ons voorbijgetrokken: duinen, gras, bossen, water, akkerland. En dat is dan nog maar een piepklein stukje Boschplaat. Kort na de oorlog ontdekte stripheld Kapitein Rob hier een bunker waarin achtergebleven nazi's een bacteriologisch wapen ontwikkelden. De Boschplaat is vast nog even mooi als destijds, maar er zijn te veel spiedende toeristen om er nog iets te kunnen verstoppen.

Maar ze hebben het goed voor met de natuur, die bezoekers. Het terras van eetcafé De Boschplaat zit vol met wandelzestigers. Een vrouw ontdekt een rupsje op haar bodywarmer. Haar man schept het beestje er omzichtig vanaf, staat op en brengt het naar een struik, zeker vijf meter verderop. Hij pakt een blaadje vast en maakt er een tunneltje van, zodat het beestje de goede kant op zal marcheren.

Daar gaat hij. Een laatste duwtje.

Nog een beetje bijsturen met duim en wijsvinger.

Dan valt het rupsje op de grond.

"Aaahhh," roept het halve terras.

De man excuseert zich. "Ik heb gedaan wat ik kon."

www.terschelling.net

www.vvvterschelling.nl